

Γιώτα Κριλή: Ο τελευταίος γεωργός

Το τελευταίο βιβλίο της τριλογίας ιστορικών μυθιστορημάτων της καταξιωμένης συγγραφέως Γιώτας Κριλή αποκλειστικά στον Κόσμο

Μέρος τέταρτο

Οι γυναίκες μάζευαν ποτήρια και πιάτα και οι άντρες μετέφεραν το γερο-Νικόλα μισοκοιμισμένο στο παραγώνι.

Ο Ηρακλής έπεσε στο στρώμα κατάκοπος. 'Όταν ξύπνησε ήταν μεσημέρι. Μπήκε στο παραγώνι και βρήκε το Γιώργη να κουβεντιάζει με τον πατέρα του. Η Γιώργαινα του έφερε καφέ και γλυκίσματα. Πίνοντας τον καφέ είπε:

– 'Αμα δεν της αρέσει της Νικολέτας η Αθήνα θα την φέρουμε πίσω. Είχα κατά νου να σας πω ότι η Ερμιόνη έχει ανοίξει ραφτάδικο. Η Νικολέτα μπορεί να μάθει την τέχνη κοντά της.

– Ευχαριστώ, αδερφέ. Μακάρι να γίνει έτσι. 'Αμα πάρει τέχνη στα χέρια της δεν θα χρειαστεί προίκα.

– Είναι πανέξυπνη η Νικολέτα. Θα γίνει καλή ράφτρα, είπε ο γέρος.

– 'Εχουμε μεγάλη στενοχώρια, συνέχισε ο Γιώργης. Πέντε τσούπρες! Τη μεγάλη την Ελένη μάς την ζητάει ο Γιαννάκος του Παπουτσή. Είναι νοικοκυράκος κι έχει μάθει και την τέχνη του πατέρα του. Περιμέναμε να 'ρθεις να μας πεις τη γνώμη σου. 'Εχουμε πρόβλημα με τα δοσίματα. Μας ζητάει και το μεγάλο χωράφι στα Βαρκά που συνορεύει με το δικό του. 'Εχεις και συ μερτικό, το μισό ανήκει σε σένα.

– Μα εγώ δεν σκέφτομαι να γυρίσω στο χωριό. Είμαι τώρα αρχισερβιτόρος στο μαγαζί. Και η Ερμιόνη πάει καλά με τη δουλειά της. Με την ευχή μου. Να το δώσετε το χωράφι.

– Να 'σαι καλά, αδερφέ. Να κάνουμε τα φανερώνματα τώρα που 'σαι και συ εδώ. Με το συμπάθιο, εγώ πρέπει να πηγαίνω. Με περιμένει το σκάλισμα.

– Ηρακλή μου, να 'χεις την ευχή μου, παιδάκι μου. Μας δίνεις χαρά κι ελπίδα. Ο Γιαννάκος είναι καλό παιδί. Και η φαμελιά του καλή. Και στο γάμο με το καλό να 'ρθεις με τα παιδιά. Να δουν τις αρνάδες τους. Θα τις κρατήσουμε να γίνουν προβατίνες.

– Οπωσδήποτε θα 'ρθουμε, πατέρα.

Την άλλη μέρα ο Ηρακλής ξύπνησε πολύ πρωί. Ο νιπτήρας γεμάτος νερό και δίπλα πετσέτα καθαρή, κεντημένη με τη λέξη «Καλημέρα». Νίφτηκε και βγήκε σεργιάνι. Τράβηξε για του Γκιώνη τη ράχη. Κάθισε σε ένα λιθάρι και αγνάντευε. Το χωριό πλημμυρισμένο στο πράσινο και τα πέρα καταράχια στο κίτρινο. Είχαν ήδη ανθίσει τα σπάρτα. Ατένισε το βουνό και το δάσος. «Μια μέρα θ' ανεβώ στον Αϊ-Λιά μαζί με την Ερμιόνη», είπε μέσα του. Προχώρησε μέχρι την Κολιτσιδα και το βλέμμα του απλώθηκε στον κάμπο. 'Ακουσε φλογέρα και ήχους τροκανιών. Δίπλα στο Τσιχλογιαννάκι έβουσκε ένα κοπάδι πρόβατα. Ο τσοπάνης τον είδε και ήρθε να τον συναντήσει. «Καλωσόρισες, Ηρακλή!» φώναξε. Δεν τον γνώρισε. «Είμαι του Λάζαρου, Αναστάση με λένε». «Να χαιρέσαι το κοπάδι σου, Αναστάση». «Είναι του Κωνσταντάρρα», είπε ο Αναστάσης. Αποχαιρέτησε τον Αναστάση και στο γυρισμό μάζευε σπαράγγια. Έφτασε στο σπίτι με τις χούφτες του γεμάτες και βρήκε τη Γιώργαινα να φουρνίζει.

– Κόπιασε, αφέντη Ηρακλή, να σε φιλέψουμε. Έψησα στην άκρη καρβελάκια. Φουρνίζω και δυο φορές τη βδομάδα. Είμαστε μεγάλη φαμελιά. Ελένη! Φέρε φρέσκο βούτυρο στον μπάρμπα σου.

Εκείνη σταμάτησε να χτυπάει το καδί, και έβαλε σε ένα σαγάνι δυο μεγάλες κουταλιές φρέσκο σπυρωτό βούτυρο. Ο Ηρακλής άνοιξε το ζεστό καρβελάκι και έστρωσε το βούτυρο.

– Γεια στα χέρια σας! Μου θυμίσατε τη μάνα μου. Μας έφτιαχνε και κείνη καρβελάκια όταν φούρνιζε.

Ο γερο-Νικόλας ήταν ξύπνιος. Του έδειξε την πίπα του στο σκαμνί. Ο Ηρακλής τη συγύρισε και την άναψε. Ο γέρος τράβηξε μια ρουφηξιά και πνίγηκε. Του έδωσε νερό με την κούπα.

– Τι γίνεται με το Μακεδονικό; Λυπήθηκα πολύ πέρσι για το θάνατο του Παύλου Μελά.

– Ο Παύλος Μελάς ήταν παλικάρι. Έχω γνωρίσει πολλούς Μακεδόνες πατριώτες. Είναι απελπισμένοι. Πάνε εθελοντές και σκοτώνονται για την πατρίδα τους. Βλέπεις πήγε στράφι ο πόλεμος του '97. Τώρα είναι ο Δηλιγιάννης στα πράματα.

Ο Ηρακλής συνέχισε να μιλάει για την πολιτική κατάσταση όταν άκουσε τον πατέρα του να ροχαλίζει. Χαμογέλασε και σηκώθηκε.

*

Το βραδάκι, τα δυο αδέρφια πήγαιναν στο κρασοπουλειό. Σαν πλησίασαν, ο Γιώργης είδε μέσα το Βούργια με το γαμπρό του. «Φονιά!» φέλλισε και οπισθοδρόμησε. Συναμά τους είδαν και κείνοι και έγιναν άφαντοι.

Ο Βούργιας ξεχειμώνιαζε στα κατώμερα όπου είχε παντρέψει τέσσερες κόρες. Χήρεψε η πρωτότοκη τσούπρα του, η Αργύραινα, και την έφερε στο χωριό με τα τρία παιδιά της, το Βαγγέλη, το Μητσάκο και τη Θανάσω. Την εγκατάστησε στο σπίτι μιας άκληρης γριάς θειας του. Οι κακές γλώσσες έλεγαν ότι έβαλε τους άκληρους γέρους να κάνουν ένα σταυρό στο χαρτί χωρίς να γνωρίζουν ότι του έκαναν διαθήκη το κονάκι τους. 'Όμως οι γέροι έφυγαν από τη ζωή κάνα δυο χρόνια μετά. Πάντρεψε και τη μικρότερη κόρη και έφερε σάγαμπρο το Μάρκο στο πατρικό του κονάκι.

Ο Νυφιστάκος είχε κάνει συμφωνία με το Βούργια, να φεύγει από την πίσω πόρτα, όταν έρχονταν στο μαγαζί οι συγγενείς της πρώτης γυναίκας του, της μακαρίτισσας της Μαρούλας.

Γινόταν ζωηρή συζήτηση όταν μπήκαν μέσα. «Είν' απαράδεχτα αυτά που λες, κυρ δάσκαλε», φώναξε ο Νυφιστάκος αλλά έκοψε την κουβέντα για να υποδεχτεί τον Ηρακλή και το Γιώργη. Το όνομά του ήταν παρατσούκλι. 'Εμοιαζε, λέει, με νυφίτσα. Είχε στρογγυλά μαύρα διαπεραστικά μάτια, ήταν κατεργάρης και δούλευε και τη νύχτα.

– Περάστε, περάστε. Κερνάει το μαγαζί. Χρόνια πολλά, κυρ-πρόεδρε! Καλωσόρισες, Ηρακλή. Παλικάρια τα κουινιάδια σου. Τους συνάντησα προχθές στο δρόμο. Έμαθα που πάνε για αξιωματικοί.

Κάθισαν στο τραπέζι και σήκωσαν τα ποτήρια στην υγεία της παρέας.

Ο νεοδιορισμένος δάσκαλος, ο Στέλιος Ελεφάντης, είχε πάρει τη θέση του δασκάλου Αρετά, που τρόμαζε να πάρει μετάθεση σε κωμόπολη για να πηγαίνουν τα παιδιά του στο γυμνάσιο. Ο Ελεφάντης ήταν Αρκάς. Καστανόχρωμος με αδρά χαρακτηριστικά και μέτριο παράστημα. Μόλις είχε κλείσει τα 25. Τον κατείχε έντονα ο ενθουσιασμός της νιότης και δίδασκε με μεράκι. 'Ηταν άνθρωπος του βιβλίου και της μελέτης. Είχε έρθει με τις βαλίτσες γεμάτες βιβλία και ζήτησε μαραγκό να του φτιάξει ράφια.

Ο γιος του Λάζαρου, ο Παναγιώτης, που ο πατέρας του τον έστειλε για λούστρο στην Αθήνα όταν ήταν δέκα χρονών, είχε μεγαλώσει στα ξένα. Έκανε κάμποσα χρόνια λούστρος και άλλες δουλειές και μετά τον πόλεμο του '97 γύρισε με πατερίτσες στο χωριό. Είχε χάσει το αριστερό του πόδι και ήταν όλο νεύρα. Βλαστημούσε θεούς και δαίμονες και σφεντόνιζε την πατερίτσα σε όποιον τον κακοκάρδιζε. Μια μέρα, τον επισκέφτηκε ο παπα-Γιάννης που ήταν μπάρμπα της Λαζαρίνας και νοιαζόταν τη φαμελιά. Έπιασαν φιλή κουβέντα πίνοντας τον καφέ τους. Ο παπάς άφησε τον Παναγιώτη να ξεθυμάνει για τον πόλεμο της «ντροπής», για το διεφθαρμένο κράτος, για τη μαύρη του τη μοίρα.

– Παναγιώτη, συμμερίζομαι την κατάσταση σου. Σκέφτομαι κείνα τα εργαλεία, που χάρισε στον πατέρα σου ο Βίττο ο Ιταλός. Δούλευε στο σιδηρόδρομο. Δεν θα τον θυμάσαι, νομίζω ότι ήσουνα φευγάτος τότε. Τα τρώει η σκουριά και γυρεύουν μάστορα. Η τέχνη του μαραγκού θέλει γερά χέρια σαν τα δικά σου. Είμαι της γνώμης να πας κάνα φεγγάρι στη Μεγαλόπολη να μάθεις την τέχνη, παιδάκι μου. Και θα ήθελα να σου ζητήσω και μια χάρη. Έχεις καλή φωνή και η εκκλησία μας έχει ανάγκη από καλούς ψάλτες.

– Ευχαριστώ, πάτερ, θα το σκεφτώ.